

Täysistunto

Tiistai 9.6.2026 klo 14.01

17. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi elintarvikemarkkinalain ja oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetun lain 1 luvun 6 §:n ja 5 luvun 2 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 36/2026 vp

Valiokunnan mietintö MmVM 12/2026 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Jussi Halla-aho: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 17. asia. Käsittelyn pohjana on maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö MmVM 12/2026 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Yleiskeskustelu. Maa- ja metsätalousvaliokunnan puheenjohtaja, edustaja Elomaa, olkaa hyvä.

Keskustelu

18.30 **Ritva Elomaa ps** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Esittelen maa- ja metsätalousvaliokunnan mietinnön elintarvikemarkkinalain ja oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetun lain muuttamisesta. Valiokunta puoltaa lakiehdotusten hyväksymistä vähäisin muutoksin. Esityksen keskeisenä tavoitteena on parantaa elintarvikemarkkinoiden toimivuutta vahvistamalla erityisesti neuvotteluvoimaltaan heikommassa asemassa olevien toimijoiden, kuten alkutuottajien ja elintarviketeollisuuden yritysten, asemaa sopimussuhteissa. Valiokunta pitää hallituksen esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena.

Suomen elintarvikeketjussa markkinarakenne on poikkeuksellisen keskittynyt. Päivittäistavarakaupassa muutamalla suurella toimijalla on erittäin merkittävä markkina-asema, kun taas vastapuolella toimii suuri määrä maatiloja ja elintarvikeyrityksiä. Tästä johtuen neuvotteluvoima jakautuu ketjussa epätasaisesti. Esityksessä ehdotetaan useita toimia tämän epätasapainon korjaamiseksi.

Ensinnäkin, lakiin lisätään säännöksiä kaupallisten kostotoimien torjumiseksi. Valiokunta on pitänyt tärkeänä sitä, että tavarantoimittajilla on tosiasiallinen mahdollisuus hakea oikeussuojaa ilman pelkoa siitä, että yhteistyö ostajan kanssa vaarantuu. Valiokunta kuitenkin katsoi tarpeelliseksi täsmentää sääntelyä perustuslakivaliokunnan lausunnon perusteella ja lisäsi mietintöön muutoksen, jolla selkiytetään asian vireillepanoa ja todistus- taakkaa koskevaa sääntelyä.

Toiseksi, esityksessä säädetään mahdollisuudesta avata sopimusneuvottelut uudelleen poikkeuksellisten olosuhteiden vuoksi. Valiokunta pitää tätä tärkeänä erityisesti viime vuosien kokemusten valossa. Energian, lannoitteiden ja muiden tuotantopanosten voimakkaat hinnantoukkaukset ovat osoittaneet, että ruokaketjussa tarvitaan nykyistä parempia välineitä reagoida äkillisiin kustannusshokkeihin.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 62/2026 vp

Kolmanneksi, esityksessä vahvistetaan yritysten liiketoimintatietojen suojaa. Ostaja ei jatkossa voi ilman hyväksyttävää perustetta vaatia tavarantoimittajalta tietoja esimerkiksi reseptiikasta, kustannusrakenteesta tai tuotantotavoista, eikä tällaisia tietoja saa käyttää muuhun kuin ilmoitettuun tarkoitukseen.

Neljänneksi, esitys sisältää uusia säännöksiä kaupan omista tuotemerkeistä eli niin sanotuista private label -tuotteista. Valiokunta korostaa, ettei esityksellä kielletä kaupan omia tuotemerkkejä eikä rajoiteta niiden käyttöä. Tarkoituksena on puuttua ainoastaan sellaisiin menettelyihin, joissa ostaja voisi hyödyntää markkina-asemaansa tavalla, joka asettaa tavarantoimittajat kohtuuttomaan asemaan tai vääristää kilpailua omien tuotemerkkien ja brändituotteiden välillä.

Valiokunta pitää lisäksi tärkeänä, että elintarvikemarkkinavaltuutetulla on riittävät voimavarat lain toimeenpanon valvomiseen. Lainsäädännön vaikuttavuus riippuu olennaisesti siitä, että sääntöjen noudattamista voidaan valvoa tehokkaasti. Valiokunta ehdottaa lisäksi lausumaa, jonka mukaan kaupan omien tuotemerkkien markkinaosuuksien, kotimaisuusasteen sekä hintamarginaalien kehitystä tulee seurata ja niistä tulee tuottaa julkista tietoa lain vaikutusten arvioimiseksi.

Valiokunnan näkemyksen mukaan esitys on tärkeä askel kohti tasapainoisempaa, oikeudenmukaisempaa ja toimivampaa elintarvikeketjua. Samalla se tukee kotimaisen ruuantuotannon jatkuvuutta, maatalouden toimintaedellytyksiä ja Suomen huoltovarmuutta.

Arvoisa puhemies! Valiokunta oli yksimielinen. Kiitänkin erittäin hyvästä yhteistyöstä kaikkia puolueita, ryhmiä. Tämä laki kävi kaksi kertaa perustuslakivaliokunnassa ja yhden kerran talousvaliokunnassa. Se on juurta jaksaan tarkistettu. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Jukkola, olkaa hyvä

18.35 **Janne Jukkola kok:** Kiitos, arvoisa puhemies! Käsittelyssämme on erittäin merkittävä elintarvikemarkkinallain uudistus, joka vahvistaa koko suomalaisen ruokaketjun toimivuutta pellostä pöytään. Kokoomukselle on tärkeää, että markkinat toimivat reilusti ja ennakoitavasti. Toimiva markkinatalous edellyttää selkeitä pelisääntöjä ja luottamusta siihen, että kaikkia osapuolia kohdellaan oikeudenmukaisesti. Tämän esityksen tavoitteena on vahvistaa juuri tätä tasapainoa. Siksi tätä on erityisen mukava kannattaa.

Uudistus parantaa suomalaisten alkutuottajien ja elintarvikeyritysten asemaa. Meidän viljelijät, lihantuottajat, maidontuottajat ja elintarvikeyrittäjät tekevät arvokasta työtä suomalaisen ruuan eteen, ja on tärkeää, että heidän työnsä myös kannattavasti palkitaan. Esitys lisää sopimusten läpinäkyvyyttä, vahvistaa heikommassa asemassa olevien toimijoiden suojaa ja huomioi nykyistä paremmin poikkeuksellisten kustannusmuutosten vaikutukset.

Kokoomukselle kotimainen ruuantuotanto on myös huoltovarmuus- ja turvallisuuskysymys. Kun huolehdimme alkutuotannon kannattavuudesta ja ruokaketjun oikeudenmukaisesta toiminnasta, vahvistamme samalla Suomen kriisinkestävyyttä ja omavaraisuutta. Tämä uudistus on hyvä esimerkki vastuullisesta rakenneuudistuksesta, joka vahvistaa yrittäjyyttä, parantaa markkinoiden toimintaa ja turvaa suomalaisen ruuantuotannon tulevaisuutta. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kalmari, olkaa hyvä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 62/2026 vp

18.37 **Anne Kalmari kesk:** Arvoisa herra puhemies! Käsittelyssämme on elintarvike-markkinalain muutos. Se jatkaa pitkää sarjaa, jolla tuottajien asemaa elintarvikeketjussa yritetään parantaa. Kuten puheenjohtajamme valiokunnasta totesi, valiokunta oli lopulta yksimielinen, ja siinä asian läpiviemisessä ei ihan vähäinen rooli ollut myöskään oppositiolla, mutta kiitän ennen kaikkea puheenjohtajaa, että tämä on nyt tässä.

Mistä lainsäädännössä on kyse? Ehkä tärkein muutos on se, että elintarvikesektorilla on neuvotteluvollisuus poikkeuksellisissa olosuhteissa. Jos tämä laki olisi ollut voimassa, nyt olisi ollut pakko käydä neuvotteluja, koska sähkön hinta oli korkeimmalla tasolla tammihelmikuussa kuin koskaan Suomen historiassa. Tällä hetkellä polttoaineitten hinnat ovat korkeammalla tasolla kuin koskaan Suomen historiassa, ja siitä seurauksena lannoitteitten, rehujen, rahtien, kaikkien kustannukset ovat nousseet. Tämä velvoite sitoo neuvotteluosapuolia. Pöytään on mentävä, mutta toki markkinataloudessa emme voi päättää, mitä sieltä pöydästä syntyy.

Toiseksi suurin mielestäni oli se, että kaupan omia tuotemerkkejä, niin sanottuja private labeleita, ei voi enää suosia. Ei voi olla niin, että brändituote on kuin kyykkyviini siellä kaupan alahyllyllä ja kaupan oma tuotemerkki on aseteltu hyvin tai että on aivan erilaiset katteet brändituotteista tai kaupan omista tuotemerkeistä. Myöskään kohtuuttomia sopimusehtoja ei voi samaan tapaan jatkaa. Meillähän on ollut tällainen plagiointikäytäntö hyvin yleistä elintarvikemarkkinassa, että vaaditaan vaikka kestävyys- tai elintarviketurvallisuus- tai terveyssyistä johtuen reseptiikat uusista tuotteista, mitä on tehty. Eihän missään muussa toimialassa toimisi niin, että plagioidaan suoraan toisten tuotekehittämää tuote ja sitten kääritään voitot siitä ja sijoitetaan sinne alahyllyyn se brändituote, myydään kovalla voitolla ilman tuotekehitystä oma private label. Tämä asia ei voi jatkua. Myöskin jos väärinkäytöksiä tällä tavoin tai muutoin ilmenee tuotteen toimittajilta, nyt voidaan tämä asia nostaa framille ja siitä ei voi seurata kostotoimia. Eli tähän asti, jos joku ei ole suostunut vaikkapa reseptiikkaa toimittamaan, tämä toimija ei ole saanut hyllypaikkaakaan välttämättä. Nyt tällaiset kostotoimet ovat kiellettyjä, vaikka kaupanala vastusti tätäkin asiaa kovasti, he olisivat halunneet, että totta kai kosta pitää saada, jos toimija vaatii omia oikeuksiaan. Myöskin elintarvikemarkkinavaltuutettu saa lisää mahdollisuuksia hakea tietoa, tehdä tietopyyntöjä, ja näin hän voi oman toimistonsa avulla valvoa heikomman asemaa entistä paremmin.

Tämäkään laki ei ole käänteentekevä, ja totta kai, kun meillä on oligopolistinen kauppa ja myöskin pörssissä toimivaa jalostusyritystä siinä monesti tuottajan ja kaupan välillä, niin emme me tälläkään lailla voi taata, että se tuottajan asema välttämättä paranee, mutta tämä on aivan varmasti edistysaskel oikeaan suuntaan.

Kun alussa mainitsin tästä neuvotteluvoitteesta, pyydän nyt kaikkia toimijoita, jotka kuulevat tämän puheenvuoroni, että tehdään sen lain pykälä yhdessä todeksi. Vaaditaan tuottajina, ehkä osuustoiminnan jäsenenä tai luottamushenkilönä, ehkä kuluttajana sitä, että nyt kun meillä on lainsäädäntö takana, niin neuvottelut pitää aukaista. Tehdään tämä lainsäädäntö todeksi. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Honkasalo, olkaa hyvä.

18.42 **Veronika Honkasalo vas:** Arvoisa puhemies! Tämä oli todellakin historiallinen tilanne maa- ja metsätalousvaliokunnassa, että saavutettiin yksimielisyys tässä tärkeässä asiassa. Tässä on kyse loppujen lopuksi siitä, että tuottajat saavat reilun korvauksen ja

Pöytäkirjan asiakohta PTK 62/2026 vp

että esimerkiksi ruokaa ei halpuuteta, mutta pakko sanoa se, että ei ihan terveellä pohjalla suomalainen elintarvikeketju tällä hetkellä ole, kun päivittäistavarakauppa on niin valtaavan keskitettyä, ja Suomi eroaa siinä kyllä vahvasti muista Euroopan maista. Lähetekeskustelussakin nostin esille sen, että jotain tästä vinoumasta kertoo se, kuinka vaikeata valiokuntaan oli saada näitä tuottajia kertomaan omista kokemuksistaan. Eli ihan terveellä pohjalla tämä ei ole, kun luottamusta ei ole ja sitä omaa asemaa myös pelätään niin paljon. Siksi on niin tärkeää, että nyt kun tämä laki säädetään ja saadaan voimaan, niin sen toimitusta myös sitten seurataan tarkasti, että todella puututaan näihin epäkohtiin, joihin tämä laki antaa mahdollisuudet. Mutta totta tosiaan nyt on niin, että päästään paremmin vahvistamaan nimenomaan heikomman osapuolen asemaa, ja vääryyksiin päästään puuttumaan, mutta tämä sitten myös edellyttää, että elintarvikemarkkinavaltuutetun rooli korostuu ja että hän myös käyttää sitä asemaansa, joka hänelle kuuluu, ja että todella aktiivisesti myös puutuu näihin epäkohtiin ja myös valvoo tämän lain noudattamista.

Tämä laki on erityisen tärkeä koko suomalaisen maatalouden tulevaisuuden kannalta. Tämä on meidän ruokaturvan kannalta aivan erityisen tärkeä, ja on todella hienoa, että lopulta tästä saavutettiin yksimielisyys valiokunnassa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kallio, olkaa hyvä.

18.44 Vesa Kallio kesk: Arvoisa herra puhemies! Täällä on hyvin tuotu esille nämä keskeiset asiat tästä, mutta nostan vielä joitain kohtia. Samaten edustaja Honkasalolle kiitos tästä toteamuksesta. Itse olen tehnyt maatalouden edunvalvontaa tavalla tai toisella noin 30 vuotta, ja ei todellakaan tämä ole terveellä pohjalla ollut enää pitkiin aikoihin. Sen verran olen onnistunut ilmeisesti johonkin arkaan paikkaan osumaan, että tässä vuosien varrella niin S- kuin K-ryhmästä on, ei suoraan mutta mutkan kautta vaadittu potkuja edellisestä tehtävästä MTK:lla edunvalvojana. Mutta se on sivuseikka.

Nyt ollaan tässä päivässä, ja hieno juttu, että valiokunta on saanut yksimielisen mietinnön. Tosiaan täällä on joitain kohtia, jotka on jo osin nostettu esille, mutta haluan vielä nyt tuoda ne tässä itsekin.

Nämä kostotoimet, tällainen kosto-olettama: vahvistetaan tavarantoimittajien oikeus-suojaa säätämällä kaupallisia kostotoimia koskevasta kosto-olettamasta. Se tarkoittaa sitä, että jos tavarantoimittaja on esimerkiksi tehnyt viranomaiselle toimenpidepyynnön tai vienyt asian tuomioistuimeen ja tämän jälkeen joutuu ostajan haitallisten toimien kohteeksi, ostajan on pystyttävä osoittamaan toimineensa hyväksyttävistä syistä. Tässä, mikä tuli esille täällä edellisessä puheenvuorossani, näitä toimia ei uskallettu tehdä. Toivottavasti jatkossa tätä ei tarvitse pelätä. Valiokunta pitää sääntelyä tarpeellisena tavarantoimittajan oikeusturvan vahvistamiseksi mutta korostaa, että sen soveltamisalan tulee pysyä tarkasti rajattuna poikkeuksellisiin tilanteisiin. Tietysti täytyisi toivoa, että normaalissa markkinassa kaikki osapuolet kokisivat, että on kaikkien etu, että toimitaan reilusti. Tämä tuntuu uskomattomalta, että ylipäätään pitää lainsäätäjän puuttua siihen, että toimittaisiin niin kuin normaalit ihmiset, mutta niinhän tämä maailma tuntuu muutenkin aika hulluksi menneen.

No, toinen on tämä neuvotteluiden avaaminen poikkeuksellisten olosuhteiden vuoksi eli velvollisuus avata sopimusneuvottelut uudelleen poikkeuksellisten olosuhteiden aiheuttamien merkittävien kustannusmuutosten vuoksi. Niitähän on tässä vuosien varrella nähty hyvinkin paljon, kun näitä kustannuskriisejä on ollut. Tämä takaa ja toivon mukaan turvaa tätä ruokaketjun toimintakykyä ja korostaa erityisesti tätä luotettavan markkinatiedon mer-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 62/2026 vp

kitystä neuvottelujen tukena. Edelleenhan meillä on puutteita siinä, miten me saadaan tietoon se, minkä verran mikäkin osa elintarvikeketjussa saa siitä lopputuotteen hinnasta. Sitten täällä on myös se, että termiinisopimukset — eli sopimus, jossa osapuolet sopivat ostavansa tai myymänsä tietyn määrän omaisuutta tulevaisuudessa ennalta sovittuun hintaan — rajattaisiin säännöksen soveltamisalan ulkopuolelle.

Kolmantena kohtana tietovaatimusten rajaaminen ja liikesalaisuuksien suoja, joka sekini tuli täällä aiemmissa puheenvuoroissa hyvin esille, eli rajoitetaan ostajien mahdollisuutta vaatia tavarantoimittajalta yksityiskohtaisia tietoja esimerkiksi reseptiikasta, kustannusrakenteesta tai tuotantotavoista ilman hyväksyttävää tarkoitusta. Lisäksi tietojen käyttö muuhun kuin ilmoitettuun tarkoitukseen kielletään. Maa- ja metsätalousvaliokunta pitää yritysten liikesalaisuuksien ja datan omistajuuden suoja keskeisenä kilpailukyvyä, innovaatioiden ja vastuullisuustiedon hallinnan kannalta sekä korostaa uuden datasääntelyn vaikutusten seuranta.

Arvoisa puhemies! Sitten tosiaan nämä kaupan omat tuotemerkit. Siinä on tiettyjä hyviä puolia, sinne on päässyt toimijoita niihin mukaan, mutta siinä kokonaisuudessa, kaupan mahdollisuudessa vaikuttaa siihen, on niin paljon kielteisiä tekijöitä, että on äärimmäisen hyvä, että tähän nyt puututaan tasapuolisen kilpailun varmistamiseksi erityisesti tilanteessa, jossa kauppa toimii sekä ostajana että kilpailevien tuotteiden myyjänä. Mutta tosiaan valiokunta korostaa, ettei tarkoituksena ole rajoittaa kaupan omien merkkien käyttöä vaan puuttua epäreiluihin toimintatapoihin. Lisäksi tässä on, että valiokunta pitää välttämättömänä, että private label -tuotteiden markkinaosuuksia, kotimaisuusasteita ja hintamarginaaleja seurataan jatkossa järjestelmällisesti.

Arvoisa puhemies! Tämä elintarvikemarkkinalain uudistaminen on välttämätöntä. Tätä on tehty nyt jo parina vaalikautena, ja työ ei ole valmis. Tätä pitää jatkaa ehdottomasti, ja seuraavat askeleet tulee laittaa heti valmisteluun ja viimeistään sitten seuraavassa hallitusohjelmassa. Mutta tarvitaan myös kilpailulainsäädännön muutosta, jotta se ei toimi pelkästään kaupan aseman turvaajana. Oikea kilpailulaki on sellainen, joka turvaa suomalaisen ruuan saannin myös pitkällä aikavälillä. Nyt se turvaa vain kaupan kyvyn tehdä voittoa kuluttajien ja ruuantuottajien kustannuksella. Kilpailu- ja kuluttajavirastohan on puuttunut muun muassa luonnonmarja-alalla havaitsemiinsa epäkohtiin. Se on kyllä ollut todella hidasta. Varmaan on haastavaakin ollut, mutta on mennyt monta, monta vuotta. Samaa puutumista voidaan edellyttää myös elintarvikeketjun osalta, missä epäkohtia ei ole viranomaisten arviointiin asti päätyntä.

Kilpailulain lisäksi tarvitaan hankintalain uudistaminen — tätä sivuttiin jo myös tuossa edellisessä asiakohdassa, missä hankintalain uudistusta toiselta kohdista käsiteltiin — jotta Suomessa julkisissa hankinnoissa vaaditaan kaikilta tuotteilta suomalaisen lainsäädännön vaatimukset alkutuotannosta alkaen.

Kiitos vielä valiokunnalle. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Viljanen poissa. Edustaja Sillanpää, olkaa hyvä.

18.50 **Pia Sillanpää ps:** Arvoisa puhemies! Suomalainen ruoka ei ilmesty itsestään kauppojen hyllyille. Sitä varten on tehty töitä pelloilla, maataloilla, kasvihuoneissa ja loppuvaiheessa myös elintarvikealan tehtaissa. Suomalainen ruoka syntyy siis suomalaisesta työstä. Siksi tarvitsemme elintarvikelain uudistuksen, jotta tämä koko elintarvikeketju, jossa

Pöytäkirjan asiakohta PTK 62/2026 vp

ruoka tulee monien eri vaiheiden jälkeen pellolta kaupan hyllylle ja lopulta ruokapöytään, olisi mahdollisimman reilu kaikille osapuolille.

Arvoisa puhemies! Suomalainen ruuantuottaja on ansainnut kunnan korvauksen työstään. Jokainen ymmärtää, ettei ruuan tuottaminen ole mitään kevyttä ja helppoa hommaa. Sitä tehdään säässä kuin säässä, aamusta iltaan, ja työ on hyvin fyysistä. Siksi me emme voi jatkaa niin, että se, joka tekee kaikista raskaimman työn, saakin tuotantoketjussa palkkioista sen pienimmän siivun. Kun viljelijä, kotieläintuottaja tai elintarvikeyritykset tekee työnsä hyvin, siitä pitää myös saada oikeudenmukainen korvaus, sellainen, jolla tulee toimeen.

Suomessa ruokakauppojen kilpailu on keskittynyt pääosin kahdelle suurelle toimijalle. Se tarkoittaa tuottajan kannalta sitä, ettei ole juurikaan varaa valita, kenelle möisi sen tuottamansa ruuan. Neuvottelut tällaisessa tilanteessa eivät ole koskaan tasavertaiset, ja kauppa on aina se, jolla on kädessään ne paremmat neuvottelukortit, ja juuri siihen ongelmaan me haluamme tällä esityksellä puuttua.

Yksi osa tätä esitystä on myös se, että kauppojen omien tuotemerkkien suosiminen jatkossa kielletään. Me emme ole nyt tämän lain myötä poistamassa kauppojen omia merkkejä vaan haluamme, että kilpailu olisi aidosti reilua, ja se vaatii sen, että eri valmistajien omat tuotteet pääsevät kaupassa tasapuolisesti esille ja myyntiin eivätkä ne jää jatkuvasti kauppojen omien merkkien varjoon.

Arvoisa puhemies! Tämä esitys ei pelkästään puolusta ruuantuottajien asemaa, vaan se huolehtii myös maamme huoltovarmuudesta. Olemme saaneet viime vuodet seurata sitä, miten maailmantilanne on saattanut muuttua joissakin maissa hyvinkin nopeasti normaalisti poikkeustilaan. Siksi meidän täytyy varmistua siitä, että poikkeus- ja kriisitilanteessa pystymme kaikesta huolimatta tuottamaan kotimaista ruokaa. Se vaatii sen, että meillä on riittävästi ruuantuottajia eri puolilla Suomea ja että ruuantuottajilla on edellytykset tehdä työtään. Jos suomalainen ruuantuotanto ei ole kannattavaa, tilat lopettavat toimintansa, ja kun tilat lopettavat, ruuantuotannon osaaminen katoaa tila kerrallaan, ja jos päästämme osaamisen katoamaan, sitä ei hetkessä saada takaisin.

Tällä esityksellä panostamme myös jatkuvuuteen. Kun ruuantuottajat tietävät, että he saavat työstään kunnan korvauksen eivätkä ole neuvottelutilanteessa kauppojen kanssa aina heikommassa roolissa, he toivon mukaan haluavat jatkaa tätä arvokasta työtä. Toivon mukaan se sama palo tähän työhön jatkuu myös seuraaville sukupolville.

Arvoisa puhemies! Kotimaiseen ruuantuotantoon liittyvät vahvasti myös alueelliset päätökset. Kun varmistamme, että ihmisillä on mahdollisuus elää, tehdä töitä ja tulla toimeen myös maaseudulla, pidämme huolen koko Suomen elinvoimaisuudesta. Haluan tässä yhteydessä nostaa esille myös sen, että tällä hallituskaudella varmistimme, että nykyinen synnytyssairaalaverkosto säilyy koko maassa. Se luo turvaa myös maaseudulla asuville — että heidänkin on turvallista perheellistyä, kun synnytyssairaala ei ole kohtuuttoman matkan päässä. Samalla meidän täytyy huolehtia siitä, että harvaan asutulla seudulla on myös muita palveluita, jotta perheet pystyvät rakentamaan elämänsä myös suurten kaupunkien ulkopuolelle.

Arvoisa puhemies! Kotimaiseen ruokaan liittyvät olennaisesti myös julkiset hankinnat. Suomessa syödään joka päivä valtavat määrät aterioita päiväkodeissa, kouluissa, sairaaloissa ja varuskunnissa, ja juuri näissä paikoissa meidän tulisi suosia entistä enemmän kotimaista ruokaa. Olen sitä mieltä, että kaikkien julkisten palveluiden piirissä olevien tulisi tarjota ensisijaisesti vain ja ainoastaan Suomessa tuotettua ruokaa, kun sitä on meillä tarjolla — poikkeuksena toki tuotteet, joita meillä ei kasva, kuten ananas ja muut trooppiset

Pöytäkirjan asiakohta PTK 62/2026 vp

hedelmät, mutta muuten en keksi syytä, miksi meillä pitäisi olla tarjolla mitään ulkomailla tuotettua, jos ruuan saa Suomesta. Tämä vahvistaisi entisestään kotimaista työtä, parantaisi huoltovarmuutta, ja koko elintarviketeollisuus ja suomalaiset ruuantuottajat hyötyisivät siitä.

Arvoisa puhemies! Vaikka tämä esitys ei korjaa kaikkia ruuantuotannon ja -tuottajien asemaan liittyviä haasteita, tämä on muutos parempaan. Meidän täytyy edelleen jatkaa työtä sen eteen, että meillä on tulevaisuudessakin elinvoimainen ruuantuotanto ja tulevat sukupolvet saavat nauttia puhtaasta suomalaisesta ruuasta, kuten me olemme saaneet. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lahdenperä, olkaa hyvä.

18.55 Milla Lahdenperä kok: Arvoisa puhemies! Moni viljelijä tunnistaa tilanteen, jossa tuotantokustannukset nousevat, investointeja pitäisi tehdä ja samalla neuvottelupöydän toisella puolella on huomattavasti suurempi toimija. Silloin sopimusvapaus ei aina tarkoita sitä, että osapuolet olisivat aidosti tasavertaisia. Siksi pidän tärkeänä, että elintarvikemarkkinalakia vahvistetaan. Suomalainen viljelijä ei kaipaa erityiskohtelua vaan reiluja pelisääntöjä.

Kun kotimainen ruoka on kaupan hyllyllä, sen takana on pitkä ketju työtä, riskejä ja investointeja, ja jos ketjun alkupää ei pärjää, ei pärjää lopulta koko kotimainen ruokajärjestelmäkään. Tämä esitys parantaa tuottajien asemaa, lisää läpinäkyvyyttä ja antaa viranomaisille paremmat mahdollisuudet puuttua epäkohtiin. Tämä on tärkeää viljelijöiden toimeentulon sekä suomalaisen huoltovarmuuden kannalta. Kotimainen ruoka syntyy pelloilla, navetoissa, kasvihuoneissa ja kalastuksen kautta. Siksi on kohtuullista, että myös tuottajan asemaa vahvistetaan siellä, missä hinnoista ja ehdoista päätetään.

Haluan myös osaltani kiittää maa- ja metsätalousvaliokuntaa yksimielisestä mietinnöstä. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Rasinkangas, olkaa hyvä.

18.57 Merja Rasinkangas ps: Arvoisa puhemies! Kotimaisesta ruuantuotannosta on pidettävä huoli, ja sen tulee olla kannattavaa jo pelkästään huoltovarmuuden ja ruokaturvan vuoksi. Suomalaista maatalousyrittäjyyttä ja suomalaista puhdasta ruokaa tulee arvostaa paremmin. Tällä elintarvikemarkkinalain uudistamisella me vahvistamme alkutuottajan asemaa ja parannamme elintarviketeollisuuden liiketoimintaa koskevien tietojen suojaa. Ei voi olla niin, että kauppojen saneluvoimalla suositaan omia tuotemerkkejä ja tuottaja ei saa kohtuullista osuuttaan. Tämä epäkohta korjataan nyt. Tällä esityksellä elintarvikemarkkinalakiin lisätään ostajan oman tuotemerkin suosimisen kieltö. Tuottajan asemaa parantaa myös uusi säännös velvollisuudesta neuvotella heikomman osapuolen pyynnöstä sopimuksen sisällöstä uudelleen poikkeuksellisten olosuhteiden vuoksi. Lisäksi elintarvikemarkkinavaltuutettu voi valvontatoiminnassaan puuttua nykyistä paremmin neuvotteluvoiman väärinkäyttöön.

Arvoisa puhemies! Nämä kaikki muutokset parantavat maatalouden tuottajien asemaa maassa, jossa elintarvikekauppa on harmillisen vahvasti kahden toimijan vallassa ja kilpailua ei juurikaan ole. Ruuan tuottamisen tulee olla aina kannattavaa, ja tällä hallituskaudella on onneksi tehty vastuullista politiikkaa, jolla on turvattu kotimaisen maatalouden kannat-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 62/2026 vp

tavuutta. Tämä esitys on yksi esimerkki, mutta sen lisäksi emme ole myöskään tuoneet esityksiä, joilla kurjistetaan maatalouden kannattavuutta ilmastotoimin. Maatalous ei todellaan ole mikään ilmastopahis vaan Suomen huoltovarmuuden ja ruokaturvan varmistaja. Kyllä on ilmastollekin huonompi vaihtoehto, jos kotimaisen, lähellä tuotetun ruuan sijaan tuodaan tuontilihaa maailmalta, puhumattakaan siitä, miten hyvin eläimiä Suomessa kohdellaan verrattuna muuhun maailmaan. Tämä eläimistä huolehtiminen onkin tärkeä osa Suomessa tehtävää maatalousyrittäjyystyötä.

Arvoisa puhemies! Kokonaisuutena elintarvikemarkkinalain uudistus vaikuttaa positiivisesti alkutuottajan asemaan, kannattavuuteen ja investointihalukkuuteen. Tämän vuoksi tätä esitystä on helppo kannattaa.

Kiitos ministerille esityksen valmistelusta ja valiokunnalle mietinnön esittelystä. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Elomaa, olkaa hyvä.

19.00 Ritva Elomaa ps: Arvoisa puhemies! Tässä on kyseessä merkittävä uudistus suomalaisen ruokaketjun oikeudenmukaisuuden vahvistamiseksi. Suomalainen maatalous ja elintarviketeollisuus toimivat tilanteessa, jossa markkinavoima on keskittynyt harvoille toimijoille. Samaan aikaan alkutuottajat kantavat suuren osan tuotannon riskeistä, mutta heidän mahdollisuutensa vaikuttaa sopimusehtoihin tai siirtää kasvavia kustannuksia eteenpäin ovat usein rajalliset.

Esitys vahvistaa tavarantoimittajien suojaa usealla tavalla. Se torjuu kaupallisia kostoimia, se vahvistaa liikesalaisuuksien suojaa, se luo mahdollisuuden avata sopimusneuvottelut uudelleen poikkeuksellisissa kriisitilanteissa sekä puuttuu tilanteisiin, joissa vahvempi osapuoli käyttää neuvotteluvoimaansa kohtuuttomasti.

Erityisen tärkeänä pidän kaupan omia tuotemerkkejä koskevaa sääntelyä. Hallitus ei ole kieltämässä private label -tuotteita eikä rajoittamassa kuluttajien valinnanmahdollisuuksia. Sen sijaan tavoitteena on varmistaa, että kilpailu kaupan omien merkkien ja valmistajien brändituotteiden välillä tapahtuu reiluilla pelisäännöillä. Tämä on tärkeää paitsi elintarviketeollisuuden myös alkutuottajien kannalta. Kun markkinoilla säilyy tilaa innovaatioille, brändeille ja kotimaisille tuotteille, vahvistuvat samalla koko ruokaketjun toimintaedellytykset.

Viime vuosien kriisit ovat osoittaneet, kuinka tärkeää kotimainen ruuantuotanto on. Huoltovarmuutta parannetaan sillä, että Suomessa on kannattavaa tuottaa ruokaa myös tulevaisuudessa.

Tämä esitys ei yksin ratkaise kaikkia elintarviketieteen rakenteellisia ongelmia, mutta se on konkreettinen ja merkittävä askel oikeaan suuntaan. Se vahvistaa luottamusta, tasapainottaa neuvotteluasemia ja parantaa ruokaketjun toimivuutta. Me perussuomalaiset olemme todella iloisia, että elintarvikemarkkinalakiin saatiin vihdoinkin jotain tolkkua. Alkutuottajan ahdinkoon saadaan tällä esityksellä parannusta. Mutta todella, niin kuin on moneen kertaan jo todettu, tämä ei yksin riitä ja ratkaise viljelijän suuria haasteita tänä päivänä. Se voidaan todeta, että omavaraisuuden varmistamiseksi ja siihen, että saamme puhdasta, kotimaassa tuotettua ruokaa tulevaisuudessakin, tarvitaan meidän kaikkien panosta. Totta kai viljelijät ovat avainasemassa — se, että he pystyvät toimimaan omassa työssään ja tuottamaan ruokaa. Me tarvitsemme myös elintarviketeollisuutta ja kauppaa. Ja tietysti kulutta-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 62/2026 vp

jat ovat avainasemassa, ja kuluttajat arvostavat kotimaista ruokaa. Sen pitää tietysti myös meidän eduskunnan taholta näkyä toimissa.

Ei ole myöskään vähäinen asia huomioida se, että suomalaisen ruuantuotannon kautta meillä on yli 300 000 työpaikkaa. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Siponen on poissa. — Edustaja Suhonen, olkaa hyvä.

19.03 Timo Suhonen sd: Kiitos, arvoisa herra puhemies! Elintarvikemarkkinalain uudistuksen tavoitteena on parantaa elintarvikeketjun toimivuutta ja vahvistaa erityisesti heikommassa asemassa olevien toimijoiden, kuten maataloustuottajien ja elintarviketeollisuuden tavarantoimittajien, asemaa suhteessa suuriin ostajiin ja kauppaketjuihin. Uudistus liittyy hallitusohjelman tavoitteisiin vahvistaa kotimaista ruoantuotantoa ja huoltovarmuutta ja elintarvikeviennin kasvua.

Maa- ja metsätalousvaliokunta pitää uudistusta tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Vaikka laki ei yksin ratkaise elintarvikeketjun rakenteellisia ongelmia, sen arvioidaan parantavan markkinoiden oikeudenmukaisuutta, vahvistavan tuottajien asemaa ja edistävän kotimaisen ruoantuotannon toimintaedellytyksiä. Valiokunta esittää lakien hyväksymistä vähäisin muutoksin sekä private label -tuotteiden markkinavaikutusten seurantaa koskevan lausuman hyväksymistä.

Arvoisa herra puhemies! Kuten hyvissä puheenvuoroissa, valiokunnan puheenjohtajan sekä varapuheenjohtajan puheenvuoroissa, tuli esille, valiokunta kävi hyvin asiat läpi, oli hyvää keskustelua, ja hyvässä hengessä saatiin yksimielisenä tehtyä tämä mietintö. Tästä vielä kerran kiitos valiokunnalle hyvästä työstä. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kalmari, olkaa hyvä.

19.05 Anne Kalmari kesk: Arvoisa herra puhemies! Kun tämä laki saatiin päätökseen valiokunnassa, me kaikki spontaanisti taputimme, ja luulen, että vastaanotto on myös tässä salissa samansuuntainen. Varmasti kaikki näkevät maatalouden, suomalaisen ruuantuotannon, ahdingon. Sen takia haluan nyt tässä puheenvuorossa nostaa vielä seuraavat stepit tuleville vuosille ja seuraavaan hallitusohjelmaan.

Tässä laissahan ei varsinaisia sanktioita väärästä toiminnasta ollut. Sitä pohdittiin, olisiko näin voinut olla, mutta se olisi ollut vähän isomman prosessin asia.

Sen lisäksi, että ne sanktiot tästä laista puuttuvat, niin meidän pitäisi miettiä koko kilpailulainsäädäntöä ja Kilpailuviraston tulkintoja siitä, millaista markkinoilla toimimisen pitäisi olla. Miksi me ajattelemme, että kauppa voi toimia kahden suuren tukkuostajan voimin? Toki siellä on määräävän markkinaosapuolen lainsäädännöt, mutta sitten toisaalta elintarvikejalostajat eivät voi kehittyä niin kuin monissa muissa maissa, joissa niistä on tullut isoja kansainvälisiä toimijoita. Meillä jatkojalostajat eivät voi fuusioitua. Tämä on oikeastaan aika epäterve tilanne, että toinen osapuoli voi olla vahva ja toinen osapuoli ei.

Ja kaikista suurin vääryys on se, että vaikka EU mahdollistaa tuottajaorganisaatiot, niin meillä on joku kotitekoinen tulkinta siitä, että nämä eivät voisi olla vaikkapa valtakunnallisia toimijoita. Totta kai heikomman osapuolen turvaksi luotu EU-säännöstö mahdollistaa mahdollisimman väljän tulkinnan, ja vähintään tämä tulkinta mielestäni meidän tulee seuraavassa hallitusohjelmassa muuttaa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 62/2026 vp

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Ojala-Niemelä, olkaa hyvä.

19.07 **Johanna Ojala-Niemelä sd:** Arvoisa herra puhemies! Käsittelemme hallituksen esitystä elintarvikemarkkinalaiksi, jonka tavoitteena on parantaa elintarvikemarkkinoiden toimivuutta ja vahvistaa erityisesti alkutuottajien asemaa elintarvikeketjussa. Suomalainen ruokaketju rakentuu viljelijöiden, tuottajien, elintarviketeollisuuden ja kaupan yhteistyöllä. Ketju toimii kuitenkin kestäväällä tavalla vain silloin, kun sen osapuolten väliset suhteet ovat oikeudenmukaisia ja neuvotteluvoima ei johda kohtuuttomiin käytäntöihin. Vahva alkutuotanto on osa Suomen huoltovarmuutta, alueellista elinvoimaa ja kotimaisen ruuan saatavuutta. Siksi on perusteltua, että lainsäädännöllä luodaan reilummat pelisäännöt koko elintarvikeketjuun.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 36/2026 vp sisältyvien 1. ja 2. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.